

DOMOLJUB

Izdaja vsak četrtek. Cena mu 30
K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za
Ameriko in drugo tujino državo 6 K.)
— Posamezna številka se prodaja
po 10 vinarjev.

Slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo.

Spisi in dopisi se pošiljajo. Uredništvo
„Domoljuba“ Ljubljana, Kopitarjeva
ulica. Naročnina, reklamacije in in-
serati pa: Upravištvu „Domoljuba“.
— Ljubljana, Kopitarjeva ulica —

Stev. 43.

V Ljubljani, dne 25. oktobra 1917.

Leto XXX.

Kdaj bo mir?

Težko katero vprašanje se danes večkrat izgovori kot vprašanje po miru; težko je bila kdaj katera želja bolj iskrena, kot je želja in hrepenenje po miru. Mir — to je vsesplošna zadeva sedanjega z vojsko prenasčenega časa. Vsak dan so listi polni mirovnih razmotiranj in ugibanj; najraje beremo in poslušamo o vsem, karkoli bi nas utegnilo približati mirovnemu pogajanju, karkoli nas le za korak potisne naprej do mirovnega cilja. In četudi smo bili v svojem pričakovanju in upanju na mir že večkrat presenečeni z mučnim razočaranjem, vendar ne opustimo svojega prizadevanja in svojih želja. Nobena vojska še ni bila tako strašna in grozovita kot je sedanja, a nobenkrat tudi hrepenenje po miru ni bilo ne tako splošno, ne tako odkrito. Vendar miru še ni; komaj se malo zjasni, zarja se jame razlivi po obzorju, a že se začno kupičiti novi gromonosni oblaki. Če ponudimo roko za spravo in mir, se že čuje iz vrst naših sovražnikov: »Glejte jih, omagali so, brez moči so; vdati se morajo.« Če udarimo z novo močjo in premagamo sovražnika, oponašajo, da stegujemo »krivične« roke po tuji lastnini, ali pa se zgražajo nad militarizmom, ki ga treba streti. Ko posega vmes poglavar vesoljne sv. Cerkve, da bi ogladil pot do premirja, sprave in miru, se koj zopet oglase in odklanjajo milosrdno roko ter dobrohotno srce, ki hoče vsem dobro, pa se izgovarjajo, da je to stvar in skrb vojskavodij in držav, in da naj se papež ne mešuje v te zadeve. Ako premišljujemo in vidimo, kako so se doslej vsa prizadevanja za mir, kako se je vse posredovanje izjalovilo, bi skoraj sodili, da človeštvo ni več v stanu povrniti izgubljenega miru.

Ali naj torej obupamo? Ali naj živimo brez upanja? To bi bilo najslabše. Papež neha posredovati, ne neha moliti; naši

diplomati delajo vstrajno, da bi vendarle osrečili avstrijske narode z blagoslovom miru; naši vojskovodje delajo nove načrte, da bi mir izsilili. In če ne bo drugače, bo prišlo na vrsto novo posojilo, pa se bo reklo: to je zadnje posojilo, ki mora donesti mir... Toda vse človeško prizadevanje, naj bo tu ali tam, je zastoj, če Bog ne da svojega blagoslova. »Zastoj se trudijo zidari, če Gospod ne zida hiše; zastoj čuvajo stražarji mesto, če ga Gospod ne varuje.« (Ps. 126, 1. 2.) Te besede sv. pisma imajo svojo veljavo tudi za tiste »zidarje«, ki se trudijo za mir med narodi. Zato pa pravi sv. oče ob sklepu svoje lepe mirovne note, »da se združuje v molitvi in pokori z vsemi pobožnimi dušami, ki hrepene po miru.« In naš presvetli cesar končuje odgovor na mirovno pismo sv. očeta: »Prosim Vsemogočnega, da bi od Vaše Svetosti započeto mirovno delo blagoslovilo.«

Molitev, to je tisto, kar vsi glede mirovnega vprašanja lahko storimo in tudi storiti moramo. In prav ta mesec je kot nalašč prilika za to, in prav molitev rožnega venca je tako primerna, da z njo prosimo miru od Boga. Če se bo na milijone rok dvigalo k Bogu v isti namen, če se bodo otroci in starčki, mladeniči in mladenke, očetje in matere, civilisti in vojaki, častniki in moštvo, plemenitaši in priroisti kmetje, meščani in delavci, duhovniki in svetovniki združili v molitvi rožnega venca v mirovne namene, ali je mogoče, da ne bi bili uslišani? Iz gotovega vira nam je znano, da sta celo naš presvetli cesar in prejasna cesarica napravila sklep, da hočeta — v kolikor okoliščine dovoljujejo — vsak dan moliti sv. rožni venec. Ta vzvišeni zgled naj navduši tudi nas vse — katerekoli stanu smo že.

V navadnem življenju navadno pravimo: Kdor ima protekcijo (zagovornika in priporočilo), vse doseže. Pri molitvi rož-

nega venca se pa obračamo najprej do nebeške Matere, ki je naša najboljša zagovornica. Po njeni protekciji mora priti mir!

Preobrat na Ruskem.

Ali se je katoličanom na Ruskem za bodoče kaj boljšega nadejati? Točnega odgovora na to vprašanje še nismo zasledili, saj bi se reklo le prorokovati, če bi se kdo osmelil trditi in reči: prav tako-le bo. Pozabiti ne smemo, da točasno ni niti med voditelji revolucije, ne med višjimi državniki ali sploh med možmi, ki se v ruski javnosti in po časopisih imenujejo, niti enega katoličana. Ruska vlada je za časa carovanja s tankovestno strogostjo pazila, da je bilo povsod in v vsem na vrhu pravoslavje, da katoličan ni mogel priti do nobene veljavnejše državne službe.

Ako si katoličani v sedanjih razmerah vendarle obetajo več svobode, so pač v tem upanju utrjeni edinole z ozirom na načelo, ki je ruskim prekucuhom merodajno: da se namreč verska svoboda ne sme nikomur kratiti, torej tudi ne katoličanom. Začasna vlada je že objavila dekret, ki jamči vsem ruskim državljanom svobodo vesti. Od dobrohotnosti revolucionarne vlade katoličanom ni pač nič pričakovati; toda kakor mora — po neki stari govorici — za novo cerkev tudi hudič kamenje znati, tako bodo tudi ruski revolucionarji dasi nehote pripomogli, da bo tudi katoliška Cerkev na Ruskem dobila svoje pravice in svobodo, saj imajo voditeljičasne vlade polna usta svobodoljubja in prostosti.

Poleg tega bodo pa imeli ruski mogotci z uredbo svoje pravoslavne cerkve dovolj opraviti. Doslej je bil car vrhovni poglavar — papež ruske verske družbe. Ljudstvo bo pa hotelo patriarha, kar je že

dostikrat zahtevalo. Toda absolutizem ruskih vladarjev je združeval svetno in cerkveno oblast. Tako je n. pr. Peter Veliki odgovoril, ko je narod zahteval lastnega ruskega patriarha: »Vaš patriarh sem jaz.« Tako se je zgodilo, da so carji sami proglasili svetniška imenovanja. Car Nikolaj II. n. pr. je storil to sedemkrat in sicer s posebnim »ukazom« na predlog sv. sinoda (duhovnega svetovladstva). V tem oziru se bo marsikaj izpremenilo in bo ruska vlada imela dovolj skrbi in dela, preden bo vse uredila.

Da bodo pa tudi katoličani dosegli zaželjene pravice, kažejo že dosedanje svoboščine, ki so jih deležni. Izdana je bila n. pr. naredba, da imajo odslej dostop do vseh javnih služb vsi ruski podaniki, naj bodo katerekoli veroizpovedi. — Doslej je bila akademija (visoka šola) za častnike generalnega štaba katoliškim častnikom nedostopna. Zdaj velja načelo: Enaka pravica za vse. — Isto načelo velja sedaj tudi za obisk vseh drugih visokih šol in vseučilišč. V doli carizma in absolutizma je imelo biti sprejetih na ruska vseučilišča samo 7 odstotkov katoliških dijakov. Ti so bili seveda sami odličnjaki. Posledica te prejšnje naredbe je bila, da so bili na Ruskem vsi najboljši zdravniki, najboljši odvetniki in inženirji — sami katoličani. Vse večje tovarne so imele katoliške ravnatelje, vodilni inženirji so bili katoličani. V Petrogradu so dali zgraditi tri velike mostove potom javnega natečaja; katoličani so dobili delo za načrte in jih tudi izvršili. Sedaj dostop na vseučilišča ni nikomur zbranjen.

Nadaljnje pripoznanje nove vlade dovoljuje zedinjenim Rusom uporabo njihovega obreda; dobili so tudi lastnega škofa Feodorova. Škofija Minsk je bila svoj čas oropana katoliškega škofa, sedanja vlada ga je zopet vpostavila. Dne 13. avgusta t. l. se je začasna ruska vlada posvetovala o položaju katoliške Cerkve na Ruskem ter sklenila, da se takoj odpravijo razna določila in zakoni, ki so sedaj vtesnjevali in v razvoju ovirali katoliško Cerkev na Ruskem. Država si je pridržala le samo nadzorovalno pravico o delovanju katoliške Cerkve, ki je pa sicer popolnoma neodvisna. »Gazeta Polska« poroča iz Petrograda: Notranjemu ministristvu je začasna vlada predlagala, naj se pravno stanje katoliške Cerkve v Rusiji iznova uredi. Nadškofe in škofove naj bi imenoval papež sporazumno z rusko vlado, drugih imenovani ne bo potrebno predlagati vladi, da bi jih potrdila. Apostolska stolica sme ustanavljati nove škofije. Te dni je n. pr. sv. stolica sporočila začasni vladi v Petrogradu, da nima nič proti imenovanju dr. Roppa, sedaj škofa v Vilni, za metropolita katoliške cerkve na Ruskem.

Po vsem tem sklepati, bodo tudi sibirski katoličani kmalu dobili lastnega škofa, kar je pač nujna potreba, saj je ondi povsod veliko katoliških kristjanov, potomcev nekdanjih poljskih izgnancev; samo v mestu Irkutsk jih je 25.000.

Druge svoboščine, ki se jih ruski katoličani nadejajo, bi bile: Prostost glede zakramenta sv. pokore. Poprej namreč glede sv. pokore na Ruskem ni bilo

svobode. Katoliškega duhovnika so kaznovali, če je odrekel sv. odvezo, ko je po svoji vesti ni mogel podeliti. Vzemimo primer: Duhovnik je katoliški nevesti, ki je vzela v zakon pravoslavnega Rusa, pa ni hotela dati zagotovila, da bodo otroci katoliško krščeni in vzgojeni, ter je sklenila zakon pred ruskim popom, moral odreči sv. odvezo. Kaj se je zgodilo? Pregnan je bil za kazen v Sibirijo. Zadnji čas je bil v takem slučaju obsojen zgolj na denarno kazen (400 rubljev) ali pa na trimesečno ječo.

Enako kazen si je nakopal katol. duhovnik, ki je katoliški nevesti ali zeninu pri izpraševanju za zakon razložil in pojasnil, da je na ta način pred ruskim popom sklenjeni zakon pred državo sicer postaven, pred Bogom in vestjo pa neveljaven.

Tudi popotovanja katoliških škofov na birmovanja bodo dovoljena, kar je bilo poprej zabranjeno. Od leta 1863. je sedanji voditelj škofije Petrograd-Mohilov — dobil samo enkrat dovoljenje, da sme iti na birmovanje, a še takrat je bil brzojavno odpoklican, ker mu je katoliško ljudstvo, ki izlepa ni videlo svojega škofa, napravilo slovesen sprejem. Kaznovan je bil tudi s tem, da mu je vlada odrekla dohodke.

Edini list cerkvene oblasti v Rimu, ki ga je ministrstvo dobivalo in oddajalo katoliškemu škofu, je bil »naredbeni list sv. stolice«, a še ta je bil dostikrat izstrižen in počrtnjen. Katol. duhovniki, a tudi škofje so bili dostikrat kratkomalo odstavljani, izgnani, ali vtaknjeni v kak samostan. Tako n. pr. je živel škof Simon iz Plocka 2 leti v pregnanstvu v Odesi; pozneje je dobil dovoljenje, da sme iti v inozemstvo. Sedaj je župnik v Krakovu, dasi je nadškof.

Po vojski in sklenjenem miru bodo smeli brez dvoma tudi vnanji katoliški duhovniki priti na Rusko kot misijonarji katoliških Rusov. Doslej je moral vsak vnanji katoliški duhovnik dobiti posebno dovoljenje ruskega ministra za notranje zadeve, dočim so ruski pravoslavni popi šli ne moteno v inozemstvo, kamor so hoteli.

Toda četudi bodo odpravljene velike krivice, kljub temu katoličani na Ruskem ne bodo še dosegli popolne enakopravnosti, kajti še zdaj obstoji § 90. ruske postave, po kateri se kaznuje vsakdo, ki bi koga na katerikoli način prigovarjal ali napeljeval za prestop v katoliško Cerkev. Sicer pa bi bilo treba pri vodilnih krogih na Ruskem le malo dobre volje in treznega premisleka in spoznanja, pa bi se dosegla združitev s katoliško Cerkvijo. Ljudstvo se povečini še ne zaveda ne, da je v razkolu. Celotno bolj inteligentni ruski ujetniki trde, da priznavajo papeža kot vrhovnega poglavarja, dasi so pravoslavni. Bog daj, da bi se začeto zbližanje tudi dovršilo!

V slovo † dr. Kreku.

(Sotrudnica Fr. P. iz Trsta.)

Ob preranem grobu nadvse požrtvovalnega, neumorno delavnega, prezaslužnega moža dr. Kreka žaluje tudi naše

ženstvo. Ko je že druge stanove organiziral, je hotel slednjič tudi priprostemu ženstvu pomagati, da tudi vstane in se dvigne k samozavešni in samopomoči. Saj je dobro vedel, da je krščanska žena in mati zasloba države. Kakršne so žene in matere, taka je vzgoja otrok, take so tudi družine, ki so steber dobro urejene države. Želeč se ravnati po besedah papeža Pija IX., ki je rekel: »Dajte mi krščanskih mater — in prenovil bom svet,« je zastavil pero in pisal v »Domoljubu« na uvodnem mestu tudi o ženskem vprašanju, ženskem poklicu, o ženskih pravicah in dolžnostih. Pokazal je, koliko skrb je imel tudi za tiste, ki se je zanje poprej malokdo brigal. In tudi v vojnem času ni pozabil nanje. Bodril je žene in gospodinje k vztrajnosti, tolažil matere padlih junakov in hvalil njih možato požrtvovalnost. Pokojni si je pridobil srca vseh največ s svojo skromnostjo in preprostostjo v občevarstvu z vsemi, zlasti z nižjim ljudstvom. On ni zahteval poklonov in zbranih besedi, vsak se je lahko z njim prav po domače pogovoril. S priprosto, staro, brezzobno ženicco se je istotako prijazno razgovorjal, kakor s kakim izobraženim gospodom. Neumorno je delal, da bi osrečil svoj narod. Imeti je hotel zadovoljno ljudstvo, ker le zadovoljno ljudstvo je sprejemljivo za vse dobro.

Zastavil je plug, vrgel seme v brazdo nato pa odšel po plačilo za svoj trud. Nastala je vrzel. Se bo li našel kdo, ki bi ideje tega velikega moža pomagal udeležiti? Tudi to je dedščina, dragocena zapuščina velikega probuditelja našega naroda. Zato naprej! Dr. Krekova ideja naj živi in se udeleži. Njemu pa slava in trajen spomin!

Berivo za vojake.

Naše hrabre vojake na bojišču in v bolnišnicah muči posebno hudo želja po dobrem berivu, ki so ga tako potrebni. »To je nekaj prav groznega v vojski,« tako piše neki vojak, »da ne dobim po cele tedne in mesece nič pravega beriva.« Da se ustreže tej silni potrebi in v znak hvaležnosti do hrabrih junakov, se je ustanovila »osrednja uprava za vojaško berivo.« Zgrajena je skozinsko na krščanski dobroteljski in domoljubnem mišljenju ter razpošila že nad dve leti vojakom dobrega beriva v vseh jezikih monarhije. Že nad 2.200.000 knjig in brošur je prišlo tako v roke vrlim vojakom, in kakor je soditi po ganljivih zahvalnih pismih, so bile te knjige in knjižice vojakom v neizrekljivo tolažbo in neprecenljivo pomoč. Ker se pa vojna zavlačuje in nam je čedalje težje dobavljati dobrega slovenskega beriva, zato silno prosimo plemenite čitatelje Domoljuba, naj nam dajo na razpolago takega beriva. Želeti je zlasti koledarjev (tudi starejših, dobro ohranjenih), povesti, dobrih romanov, potopisov, pesmaric, ilustriranih časopisov, pa tudi nabožnih knjig. Najbolje je pošiljati vse to v zavojih po 5 kg s pripombo: »Darovi za vojake, prosto poštnine.« na »Osrednjo upravo za vojaško berilo« (Zentralstelle für Soldatenlektüre), Dunaj IX/4, Canisiusgasse 16.

Pregled po svetu.

Ni umevanja. Za jugoslovansko vprašanje pri odločujočih krogih v monarhiji ni umevanja, ker se dajo poučiti zgolj od nasprotnega nam uradništva. Krivi smo pa tudi sami, ker smo premalo odločni, zato pa gospodje na Dunaju mislijo, da se nam dovolj dobro godi. Vsak pojav hladnosti do tega vprašanja sprejmejo kot dokaz, da narod ni zavzel za te zahteve. Toda ljudstvo se je te ideje oprijelo, od tod množeče se izjave naših županov, ki pozdravljajo jugoslovansko deklaracijo.

Avstrijski državni zbor. V seji državnega zbora dne 17. oktobra je govoril tudi kočevski zastopnik, poslanec grof Barbo, »prijatelj« Slovencev. Nemškimi poslušalcem je razlagal, da »pri slovenskih kmetih ni niti sledu želje po samostojni, ali celo jugoslovanski državi.« — Tako pa pač ni in ne bo res. Ali gospodu grofu ni nič znano, kako celo naši mladi vojaki s fronte zahtevajo in pričakujejo, da bo po vojski tudi Slovincem zasijalo solnce boljših dni, ko se bodo veselili samostojnosti in enakih pravic ter svobode in pod žezlom habsburške dinastije — Vidi se, da poslanec Barbo ne bere naših časopisov.

So že mehki. Poljski klub je oktobra z 29 proti 7 glasovom sklenil, da smejo Poljaki v proračunskem odseku glasovati za začetni proračun. Vlada je obljubila Poljakom naslednje ugodnosti: Ko se vpelejo v Galiciji zopet redne ustavne razmere, se bodo na izpraznena mesta pri centralnih oblastih nastavili poljski uradniki. Vlada prizna imenovanje civilnega cesarskega namestnika za Galicijo in bo skrbela, da bo Galicija dobila zastopnike v centralah. Istotako je tudi dala pomirjajoča zagotovila glede zgradbe porušjenih krajev in glede izvršitve vojnodajatelnege zakona, kakor tudi glede plačila škode, napravljene po vojni. Baj je obljubljenih 800 milijonov kron.

Zaplemba zvonov in orgeljskih piščalk. Poslanec Hladnik in tovariši so interpelirali ministra za deželno brambo glede dajatve zvonov in piščalk. Vprašali so: 1. Ali hoče minister za deželno brambo vplivati, da se nadaljna rekvizicija zvonov in piščalk ustavi? 2. Ali hoče sedanjim razmeram primerno odškodnino za odvzete zvonove doplačati? 3. Ali se hoče minister za to zavzeti, da se te rekvizicije odvzamejo zasebnim podjetnikom? 4. Ali hoče g. minister vplivati, da se pri nujno potrebnih rekvizicijah predvsem poseže po kovinah pri zasebnikih in šele potem pri cerkvah?

Pohlep po uživanju bi radi kako legitimirali, zato si agitatorji za preosnovo zakona izmišlujejo in iščejo vsak čas novih potoč, da bi prišli do zaželjenega cilja. Svoj čas so se bili vrgli na parlament ter hoteli prodreti z zahtevo po civilnem zakonu. Mislili so, da bodo dosegli postavno dovoljenje za ločitev zakonov. Zdaj so pa staknili neko novo obliko. Uveljavili bi radi takozvani »postranski zakon«, ki bi seveda ne bil nič drugega kakor golo nečistožanje in prešestvovanje. No, kaj tako bedaste se more roditi le v glavi kake-

ga brezvernega pohotneža, ki se ga krstna voda ni doteknila.

Predlog za mir. V italijanski poslanski zbornici je predlagal poslanec Enrico Ferri, naj se sklene mir, ker je odpravljena nevarnost, da bi imela ena ali druga država hegemonijo nad drugimi. Da se vojska ne podaljša, da se Evropa ne pogreze v barbarstvo, da popolnoma ne izkrevavi, naj vlada takoj pozove zaveznike, da zahtevajo in omogočijo mir. — Te dni so se pripeljali najvplivnejši francoski škofje in kardinali v Rim. Cenzura pa ne dovoli, da bi se objavila njih imena.

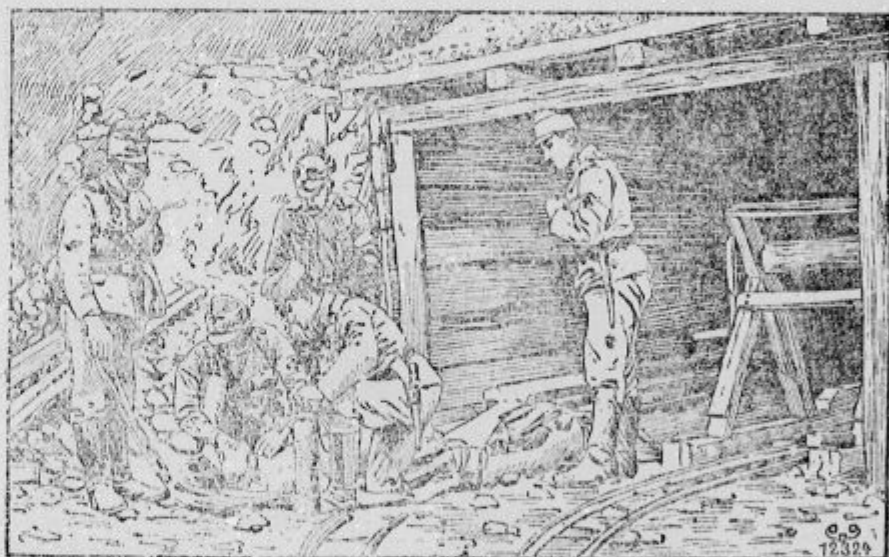
Bolgarski prestolni govor. Sbranje v Sofiji je bilo sklicano 15. oktobra k izrednemu zasedanju. Ministrski predsednik Radoslavov je prebral najprej prestolni govor. V njem se omenja smrt kraljice, obisk cesarja Viljema, nato pa nota sv. očeta Benedikta XV., ki jo bolgarsko plemo z veseljem pozdravlja. Ako bo pa ta korak cerkvenega poglavarja od sovražnikov odklonjen, bodo sami nosili odgovornost pred Bogom, pred narodi in pred

skušajo nasprotnika vznemirjati z manjšimi napadi. Kakor hitro se nekoliko zvedri in razjasni, že zaropčejo na obeh straneh številni topovi. Italijani so 18. oktobra obstrelevali celo — Miramar, pa baje niso napravili posebne škode. Najhujše je bilo na Banjski planoti in na gori Sv. Gabrijele. Več italijanskih napadov je bilo odbitih.

Na razvoj bodočih bojev bodo kolikor toliko vplivale tudi velike povodnji, ki so nastale. Soča je narasla 5 metrov nad navadno površino. Za Italijane gotovo ni nič kaj prijetno, da imajo za hrbtno deroto globoko reko, ki bi jim postala lahko silno nevarna, če se jim pripeti kaj človeškega: — da bi morali v ognju topov nazaj...

RUSKO-ROMUNSKO BOJIŠČE.

Nemci so se polastili otoka Ösel. Od severozapadne obali so Nemci z velikansko naglico prodirali proti jugu in jugovzhodu. Konjenica in kolesarji so neprestano pošli Ruse pred seboj. Rusi so se sicer skušali tuintam ustaviti, toda nezadržnemu pritisku niso bili kos; bežali so

Strupeni plini. — Prva pomoč.

zgodovino. — Istočasno se peča prestolni govor z odredbami za vojne potrebe, o najemanju novih posojil, o obdelanju vojnih dobičkov.

Svetovna vojska.

Nemci so popolnoma zasedli otoke Ösel, Dagö, Maon ob vходу v zaliv pri Rigi. Pomorski boji med rusko in nemško mornarico. — Nemci ujeli na otokih 15.000 mož. — Vedni boji na Flinderskem. — Francoska ofenziva pri Soissonsu. — Angleška oklopna križarka potopljena. — Nemci uničili cel pomorski transport: 13 parnikov.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Vedni nalivi so ovirali večja bojna podjetja. Naše kakor tudi italijanske čete

proti jugu na polotok Sworbe in proti vzhodu na otok Maon ter zažigali za seboj skladišča in mesta. Nemci so zasedli skoro brez boja glavno mesto otoka Ösel — Arensburg, nato so zajeli vso rusko posadko, ki je zbežala na polotok Sworbe in potisnili na vzhodni obali vse sovražne oddelke na otok Maon.

Maon zaseden. Otok Ösel je zvezan s kamenitim nasipom z manjšim otokom — Maon. Del ruske posadke na otoku Ösel se je skušal rešiti na Maon in od tod na ladje oziroma na celino; toda Nemci so jim bili takoj za petami. Po nasipu in s pomočjo čolnov so udre nemške sile čez ozki kanal, ki loči oba otoka, na Maon. Z morske strani je pritisnila še nemška mornarica, ki je s svojim silnim ognjem prisilila, da so utihnile ruske baterije na otoku in da se je moralo umakniti rusko bojno brodovje. Tako se ruska posadka ni mogla več rešiti in se je morala podati.

Pomorska bitka v zalivu Rige. Ker je bil Oesel zaseden, se je morala ruska mornarica umakniti iz riškega zaliva v morske

ožino Moon — med celino in otoki Maon, Osel, Dagö. Hotela je kriti rusko umikanje in zadržati nemško prodiranje; tako so se morali vneti boji med dvema brodovjema. V noči od 16. do 17. oktobra je udrlo kakih 20 nemških bojnih ladij v riški zaliv in zadelo na rusko brodovje, ki se je po kratkem boju moralo umakniti pred premočjo v ožino Moon. Rusko umikanje je krila bojna ladija »Slava«, ki obsega 13.500 ton. Nemci so »Slavo« večkrat zadeli; preluknjana je bila tudi pod vodno gladino, zato se je začela potapljati. Tudi več drugih ruskih bojnih ladij je bilo precej poškodovanih, kar priznava rusko vojno poročilo. Med tem časom pa so drugi oddelki nemškega brodovja udrli v ožino Moon in ogražali, da odrežejo povratek ruski mornarici, ki se je morala radi tega med neprestanimi manjšimi spopadi umikati vedno bolj proti severu in severovzhodu. Teh morskih bojev se je na nemški strani baje udeležilo 10 velikih bojnih ladij, 10 križark, najmanj 50 torpedovk in 8—10 podmorskih čolnov. V boj so posegala tudi nemška letala in celo Zeppelin, ki so metali bombe na obrežno mesto Pernov.

Rusi so bili okrog otokov položili polno min. Nemško brodovje je imelo s seboj sicer več iskalcev min, vendar je nekaj bojnih ladij zavozilo na mine, kakor poročajo Rusi.

Dagö v nemških rokah. Že zadnjič smo poročali, da so Nemci napadli tudi otok Dagö. Toda ta napad je imel najbrž namen zmotiti rusko vojno vodstvo, da ne bi vedelo, kje pride glavni udarec. Prve iskricane čete na tem otoku so bile tako maloštevilne, da so se morale umakniti z otoka, oziroma na obrežje. 19. oktobra pa so Nemci izkrcali večje število vojaštva in v kratkem osvojili ves otok.

Plen in ujetniki. Na otoku Osel so Nemci zajeli 10.000 Rusov in 50 topov, na otoku Maon pa 5000 mož. Na obeh otokih so ujeli en divizijski in tri brigadne štabe.

ZAPADNO BOJIŠČE.

Neprestani boji na Flanderskem. Poljožaj na Flanderskem je podoben stalni, neprestani bitki. Topovi kar naprej grme in tudi pehota ne miruje, vendar pa so Angleži nekoliko ponehali z večjimi napadi.

Francoška ofenziva se razvija zadnje dni pri Soissonsu. Več dni že divja silna kanonada, ki večkrat naraste do bobnečega ognja. Francozi so poslali v boj tudi že nekaj pehotnih oddelkov, vendar se splošni pehotni napad še ni začel.

Potopljena oklopna križarka. Neki nemški podmorski čoln je severno od Irske potopil angleško oklopno križarko »Drake«, ki je obsegala 10.300 ton in je bila šele leta 1901. spuščena v morje.

Uspeh nemške mornarice. 17. t. m. so nemške lahke pomorske sile srečale na Severnem morju blizu Setlandskih otokov 13 prevoznih ladij, ki so plule z Norveškega na Angleško. Med temi sta bila za stražo tudi dva angleška rušilca. Vse ladje, razen ene so Nemci potopili.

Naš monitor zadel na mino. Skupina naših monitorjev je 22. septembra plula po Donavi iz Črnevede proti Braili. Monitor »Inn« je pri tem zadel na mino, ki je eks-

plodirala in ga zelo poškodovala. Zavoziti je še mogel na plitvejšo vodo, kjer se je potopil. Nekaj mornarjev in en korvetni kapitan je izgubilo pri tem življenje.

Tedenske novice.

Za spomenik dr. Kreku. V Ljubljani se je sestavil odbor, ki hoče poskrbeti, da se dvigne dostojen spomenik dr. Kreku. Z zaupno prošnjo se obrača do vseh Slovencev in tudi do drugih Slovanov, ki so čislali pokojnika, da prispevajo po svojih močeh v ta namen. Odbor je tako-le sestavljen: Dr. Korošec, častni predsednik; dr. Fr. Detela, predsednik; dr. Ivan Tavčan, podpredsednik; dr. Fr. Jež, tajnik; I. Zaplotnik, blagajničar; Anton Kristan, B. Remec, Oton Župancič, Rih. Jakopič, M. Moškerc, odborniki. — Za spomenik je darovala »Družba sv. Mohorja« 500 K, prav toliko svoto tudi dr. J. Brejc.

Vsi darovi za dr. Krekov spomenik naj se pošiljajo na naslov: »Odbor za dr. Krekov spomenik, Ljubljana«.

Za pokojnim dr. Krekom se je po raznih krajih domovine opravilo več sv. maš. Še ves teden so prihajale sožalne izjave in sožalnice posameznikov in od celih korporacij. Lepo je tudi število tistih, ki so v znak spoštovanja do pokojnega darovali večje svote za goriške begunce in v druge dobre namene.

Kmetijska družba. Cesar je potrdil izvolitev deželnega odbornika msgr. dr. Lampeta za predsednika c. kr. kmetijske družbe na Kranjskem.

+ Katoliško politično društvo za kamniški politični okraj je v zvezi z zastopniki občin naprosilo načelnika S. L. S. deželnega glavarja dr. Ivana Šusteršiča, da za čas do novih volitev za ta okraj zastopa koristi okraja v državnem zboru in nasproti vladi. Katoliško politično društvo vabi vse volilce, naj svoje težnje sporočajo načelstvu katoliškega političnega društva v Kamniku, ki bo v to svrhu v stalni zvezi z načelstvom stranke.

Umrl je 17. oktobra v Kranju duhovnik g. Vinko Kavčič. Služboval je pri Sv. Križu in v Št. Janžu na Dolenjskem. Zadnji čas je bil na dopustu ter pomagal v dušnem pastirstvu v Kranju, kjer ga je v 35 letu ugonobila pljučna jetika. R. i. p.

Vpoklicli nesposobnih črnovojnikov se bodo izvršili tudi na Kranjskem z dnem 16. novembra. Pravijo, da kdor se prej prostovoljno javi, bo po možnosti zaposlen tam, kakor sam želi.

Ij Uradne ure pri c. kr. deželni vladi in c. kr. deželnemu šolskemu svetu. Da se poraba električnega toka za razsvetljavo kolikor mogoče zmanjša, so se preložile uradne ure pri c. kr. deželni vladi in pri c. kr. dež. šolskem svetu v Ljubljani do nadaljnjega na čas od pol 9. ure dopoldne do pol 1. ure popoldne in od pol 3. ure do 4. ure popoldne. — Da zamorejo uradniki ta čas za delo popolnoma izrabiti, je bilo potrebno omejiti tudi promet s strankami, vsled česar se je za občevarje s strankami pri c. kr. dež. vladi in pri c. kr. dež. šolskem svetu določil čas od 10. ure dopoldne

do pol 1. ure popoldne ob sredah in sobotah. V korist hitre rešitve uradnih poslov in tedaj tudi v korist občinstva je, da se zglašajo stranke osebno le v neobhodno nujnih zadevah. Dosedanji sprejemni dnevi c. kr. dež. predsednika torek in petek so se preložili na sredo in soboto. Čas sprejema: od 10. ure dopoldne do pol 1. ure popoldne.

Za pogorelce na Koroški Beli je nabralo šolsko vodstvo Drenov grič v ondolnem šolskem okolišču K 103.80. Vsem darovalcem: Bog plačaj!

Redka prikazen. Dne 7. oktobra je ustrelil v Virmašah pri Škofji Loki lovski čuvaj Franc Žontar — divjega mačka. Od kod se je priklatlila nevarna zverjad, ni znano.

Ponesrečena mladina. Iz Schönhaus ob Labi pišejo, da je 16. oktobra zavozil počitniški vlak s šolskimi otroki v tovrni vlak, ki se je razbil. Mrtvih je 25 otrok, toliko tudi ranjenih.

Vojaške novice.

Za vojnega kurata je poklican g. Ivan Burnik, kpl. v Cerkljah.

Novo odlikovanje »Karlovo četno križec«, ki ga podeljuje naš cesar vrlim bojevnikom, ima značilen napis. Na eni strani stoji zapisano (v latinščini): »Življenje in kri 1917«; na drugi: »Hvaležna domovina in vladar, Karel, cesar in kralj.«

Odlikovani z bronasto hrabrostno svetinjo so bili: Vinko Benda, Šmarca; Alojzij Vavpotič, Palovčec; Štefan Rupar, Borovnica; Anton Poden, Zorko Peter. Vsi na tirolskem bojišču.

Sedmo vojno posojilo je doneslo Nemčiji 12 in pol milijard mark.

Edina tolažba. Črnovojnik korp. Anton Božeglav naznanja »Domoljuba« spremembo naslova ter pristavlja: »Slovenec sem s Primorskega. Ker ne znam čitati drugega kot svoj materni jezik, tukaj pa dobim samo nemške časopise, je moje edino veselje »Domoljub«. Ta me še nekoliko razvedri, drugo pa nič. Prosim Te, dragi »Domoljub«, obiskuj me vedno, dokler bom živel!«

57 ur v ognju. V 10. soški bitki je poveljeval rezervni poročnik dr. Rimassombati oddelku strojnih pušk in bil 57 ur neprestano v ognju. Vzdržal je in se vrnil, ko so ga že imeli za izgubljenega, tretji dan z vsemi strojnimi puškami in mnogimi ujetniki v svojo postojanko. Njegov oddelek je pokosil cel bataljon sovražnikov. Za ta hrabrostni čin je bil povišan za nadporočnika, cesar ga je pa odlikoval z Leopoldovim redom.

Nov sneg. Jožef Šteh pri visokogorski stotniji na ital. bojišču piše, da imajo tam prav slabo, mrzlo vreme, ker so dobili nov sneg, dasi so imeli še starega za celo radensko dolino. Pravi, da so preskrbljeni z njim tja do maja, če ne še za dalj časa. Pošilja srčne pozdrave vsem prijateljem »Domoljuba« kakor tudi vsem bojevnikom na raznih bojiščih, zlasti pa fantom in dekletom v Mali Račni.

Slabo naletel. Ročno-slikano razglednico je poslal uredništvu »Domoljuba« poddes. Richlij Ivan 87. pp. Krepak štajerski Slovenec sreča na straži Italijana, zapletenega v žično ograjo, a se ne more izmotati iz nje. Šegavo ga pozdravi češ: »Či! Slabo si naletel. To smo Štajerci!« — Vsem bralcem Domoljuba srčni pozdrav z bojišča od slovenskih mož in fantov! Sopodpisani so še: Poddesetnik Kompolšek Fr., narednik Vreče Fr., des. šabec Alojzij, Mlinarič Al., Plahuta Lovrenc; inf. Čirič Jakob, Šegula Ant., Koritnik Ant., Pukel Fr. Vrtovšek Fr., podd. Vidmar Jožef. — Uredništvo je oskrbelo, da so te dni vse doslej doposlane lastno-ročno risane in slikane razglednice in dopisnice, kakor tudi fotografije naših vrlih vojakov na vpogled v izložbenem oknu Kaptoliške tiskarne. Upamo, da bo to v ponos našim prijateljem na bojišču in da se bo »Domoljubov vojni muzej« še vedno večal in množil.

S topovi založen mora biti Cadorna, če je res, kar povedo londonski listi, da ima na razpolago za obsoško fronto skupno 12.600 topov. Spravil je skupaj angleško, francosko, ameriško in japonsko blago.

Anglija v ognju bomb. V noči pred 20. oktobrom je napadlo večje število nemških letalcev angleško ozemlje. Zmetali so za 25.000 kg. bomb na vojaške naprave v Londonu, Manchesteru, Birminghamu itd. Povsod so nastali požari. Ob povratku so zašli 4 zrakoplovi vsled megle in neugodnega vetra nad francosko bojišče, kjer so jih sestrelili ali pa prisilili, da so se izkrcali.

Ruski poraz na velikih otokih Oesel in Dagoe, ki sta zdaj v nemški oblasti, je močno razburil ne samo vodilne ruske oblasti, marveč vsa entente. Pot do Kronštada je sedaj takorekoč odprta. Nemci lahko opazujejo vsa ruska oporišča; zasedli bodo najbrž še veliko ruske zemlje. »Reval« — važno pristanišče in železniška postaja, kamor se steka več železnic na Estlandu (severnovzhodno od otoka Dagoe) so Rusi že izpraznili. Sicer je pa vsa ruska fronta vsled izgube Rige in zaliva dvignjena iz svojih tečajev.

Otok Osel, ki so ga Nemci zasedli, je dal in prepustil Nemcem veliko moč v Vzhodnem morju. V trenutku, ko so stopili Nemci na ta veliki otok, je ruska sila na morju zopet odrezana. Listi entente očitajo sedaj ruskemu vodstvu, da je nedelavno.

Deset sovražnikovih letal so sestrelili nemški letalci dne 16. oktobra na zahodnem bojišču. Poročnik pl. Bülow je zmagal že svojega 23., poročnik Böhme pa 30. sovražnika v zračnem boju.

Na morju bojevanje in straženje pod-morskih čolnov še ni prenehalo. Poročnik Forstmann je s svojim podmorskim čolnom »U-39« blizu Gibraltarja potopil pet dragocinskih parnikov in sicer tekom treh dni. Ladje so vozile 31.500 ton premoga, ki je bil namenjen za Italijo.

Neverjetno je sicer, a vendar značilno za sedanji položaj na Ruskem, da znaša število pobegežev (dezertirjev) iz ruske armade — do 2 milijona mož.

To je še dobro. Ameriški vojni urad je potrdil, da je tretjina ameriškega streliva

va pokvarjena. Tako blago naj le posojujejo in pošiljajo na italijansko bojišče, če ga jim hočejo — Italijani plačevati! V 11. soški bitki, o kateri se je sam vrhovni poveljnik: Borojevič izrazil, da nam je Bog vidno pomagal, je bila posebna sreča, tudi v tem, da se granate niso razletele. Prijatelj »Domoljubov« nam je pripovedoval, da se je med 20. granatami, ki so padle, razletelo komaj pet.

Naši pozdravlajo. Slovenski dragonci, ki se bore z rjavimi Rusi in rumenimi Japonci, pošiljajo presrečne pozdrave, in sicer: Budje Anton, Kapela pri Radgoni; desetnik Kljun Fr., Ljubljana; desetnik Kordiš Rudolf, Dolenjsko; Krenker Martin, Slov. Gradec; Vesel Al., Vesel Jožef, Lorenčič Ignac. — Srčne pozdravke pošiljata z visokih pečin vsem dekletom in fantom iz Vremske doline Alojzij Cerkvenik, Samsa Franc. — Zaostali planinski ptički »Cesarjevičevga« polka pozdravljajo cep. čitatele, posebno pa slovenska dekleta: Des. Vinko Cof; pešci Leopold Šubelj, Karel Šnajder, Ant. Bartol, Štefan Bukovinski, Niko Levec. — »Pred dobrimi tremi leti,« tako pišejo prijatelji »Domoljuba«, »smo zapustili ljubo domovje, ko smo odhajali na bojišče. Po tem dolgem času nam je Bog dal srečo, da smo se znanci zopet sešli v lepi Vipavski dolini. Mile pozdrave pošiljamo vsem prijateljem in bralcem »Domoljuba«: Joško Uhernik, Franc Vene, Ant. Jeruc, Martin Losonski, Kraljevič J., Zupanc Jože. — Od teh, inf. kompanije »Cesarjevičevga« polka pozdravljajo vse slovenske fante in dekleta ter bralce »Domoljuba«: Deset. Kapus Blaž, Bled; Čebaček Alojzij, Zupanc Jože in Oblak Ant., Trboje; Mrkun Ivan, Iv. Bela; Ančnik Janez, Zelimlje; Bukovic Janez, Loka. Vsi zbrani kličejo vsem Slovencem in Slovenkam: živel! — Vsem slovenskim dekletom pošiljamo mnogo pozdravov z goriške fronte: Janez Konček, Uršna Sela pri Novem mestu; korp. Franc Suštaršič, Laze; Janez Škedelj, Uršna Sela; Jožef Župevec, Uršna Sela; Šibenik Jakob in Šibenik Jožef, Brezovica pri Lj.; Tekavec Franc, Zagradec. — Kranjski fante pošiljajo vsem bralcem »Domoljuba« iskrene pozdrave: Predmojster Jože Grkman, Tunjice; topničarji Jože Škerbinc, Kamnik; Jurij Sitar, Godič; Franc Juhant, Komenda; Ivan Iskra, Kamnik; Fr. Uršič, Stranje. Vsi odlikovani s Karlovim črtnim križcem. Slovenski fante z italijanskim bojiščem pošiljamo iskrene pozdrave vsem bralcem in bralkam »Domoljuba« in vsem slovenskim dekletom: Strelci Oražem Alojzij, Bukovica pri Ribnici; Ilc Alojzij, Dolenjavas pri Ribnici; Branišelj Matovž, Dolenjavas pri Cerknici; Konček Janez, Uršna Sela pri Toplicah; Tekavec Franc, Žalna; Jožef Sušnik, Smartno pri Litiji; Alojzij Ambrožič, Spod. Vreme pri Divači; Zakrajšek Ivan. — Sprejmite mnogo srčnih pozdravov vsi bralci »Domoljuba« z visokih tirolskih planin. Pepinetu smo že večkrat pokazali, kaj smo mi kranjski fantje! — Četov, Franc Kankelj, Buzovice; Ant. Jerin, Kamnik; Iv. Leskovec, Mekinje. Vsi pri »Cesarjevičevem« polku.

Razne novice.

Vojaško delo za šivilje. Zavod za pospeševanje obrti je prejel obvestilo, da se rabi za neko vojaško popravilnalnico za monture blizu Ljubljane več šivilj, peric in pomožnih delavk. Plača 5 K na dan, predelavke 6 K. Šivilje, ki pripeljejo s seboj šivalne stroje dobe za obrabo stroja 60 vin. na dan. Prenočišče dobe v podjetju brezplačno. Hrana je preskrbljena za ceno 2 K 76 vin. na dan (zajutrak, kosilo in večerja). Pismeni oglasi naj se naslovijo: »Papiirnica Leykam-Josefsthal« v Vevčah, pošta Dev. Mar. v Polju. Potno dovoljenje za takojšnji nastop se pošlje na pismeni prigras tudi po pošti.

Prodaja tobaka bo finančna uprava uredila tako, da bodo tobakarji dobivali s 1. januarjem 1918 smotke, svačice in to-

bak na karte. Podrobna določila o ureditvi prodaje bodo izšla pravočasno.

Tatvine. Pošiljatev 30.000 cigaretskih, svačic in 11 kg puržičana, ki je bila namenjena za Gradec, je izginila. — V Trstu so na Borznem trgu neznani lopovi vlomili v trgovino narejenih oblek in odnesli blaga za 25.000 K.

Milijonsko mesto. Želja Ogrov, ki so jo že leta gojili, je izpolnjena. Med vojsko se je prebivalstvo Budimpešte tako namnožilo, da so nedavno našli že 6138 oseb čez en milijon. Pred vojsko (l. 1910.) je bilo v Budimpešti 881.000 stanovalcev.

Nemški cesar v Carigradu. Iz Sofije se je bil cesar Viljem podal v Carigrad. Dne 17. oktobra se je zopet vrnil. Na kolodvor so ga spremlili sultan, prestolonaslednik, vsi principi, veliki vezir, ministri, nemški in avstrijski poslanik ter drugi zastopniki.

Bombe v Benetkah. Naši letalci večkrat napadejo beneški arzenal, vojno luko in druge vojaške naprave. Pri nekem napadu so bombe, ki so padle v vodo, pokončale toliko rib, da jih je voda naplula na obrežje do 6 stotov. Za lačne prebivalce velika dobrot! — Človeških žrtev pa bombe niso preveč povzročile; poročevalci pravijo, da je število starcev in otrok, ki vsled pomanjkanja razsvetljave popadajo v kanale, večje, nego število mrtvih vsled bombnih napadov iz zraka.

Stockholm — se ni obnesel. Rekli smo, da pozdravimo mir, od katerekoli strani bi prišel, kdorkoli bi ga zagotovil. Tam poleti je bilo toliko hrupa o socialistični mirovni konferenci v Stockholmu, a kmalu so se valovi pomirili in danes izvemo tiho in kratko novico: »Socialistična mirovna komisija je svoje delo ustavila.«

Dopisi.

V Kropi pri božjepotni cerkvi (pri Kapelici) se je naselil g. Valentin Pirac, župnik iz Cepovana na Goriskem. To v vednost okolici in vsem romarjem častilec Matere božje. Sv. maše bodo delavne dneve navadno ob 8. uri. V nedeljo po sv. Lukežu je žegnanje.

Škocija pri Mokronogu. Pri nas razsaja bolezen med ljudmi in živalmi. Začetkom septembra je prišlo mnogo beguncev — nad 150 — v našo občino, ki so pripeljali s seboj živino, holno na gobcu in parkljihi Ta živina je okužila domačo. Mnogo je bilo težav in sitnosti, poginilo je tudi nekaj mlade živine; zdaj je bolezen že precej omejena. — Ljudje pa strašno bolehalo na griži. Cele vasi so okužene. Umrla jih je že 17, prav veliko je še resno bolnih, večina jih pa vendar okrevajo. To je žalostna stran. — Kaj pa vesela? Po hramih in zidanicah v vinogradih je vse židane volje. Za abstinence ni letos, da bi hodili tod mimo, morajo poiskati stranskih potov, da uidejo. Če te pa pot nanese po opravih mimo zidanice, te pa takoj povabijo:

»Sem letos od lani velik več nabral, le pridi, da pit' ga bom dal!«

Če hočeš ali nočeš — moraš! Človek je že res vesel tako gostoljubnosti, pa je nazadnje le preveč. Ali pa, koliko sadijca so letos napravili ljudje, koliko sadja posušili, koliko prodali, — kdo bo vse preštel? Samo krompirja in sena, tega manjka vsepovsod, pa ravno to vojaštvo tako strogo rekvirira. Ljudje so siti vojske do grla in komaj pričakujejo tako zaželenega miru.

Slap na Tolminskem. Nič veselega. Letina srednja. Sušo smo imeli kakor povsod. Po vodo smo morali hoditi celo uro daleč. Pridelke smo večinoma prej pospravili nego druga leta, ker je

bila nevarnost, da nam vse pokradejo. Koruzo in krompir so nam najbolj jemali. Dneve imamo sedaj mirne, pač pa nas plašijo laški Caproniji, ki kolovratijo skoraj sleherni dan nad nami ter nas tudi večkrat pozdravijo s kakšno težkih, ali čisto sedaj nam z bombami niso naredili niti najmanjše škode. Pač pa nam je Lah škodoval z obsireljenjem z granatami. V enajsti ofenzivi je ubila granata gđe. Marijano Vogrič, staro 26 let. Bila je prijazna dekle ter od vseh spoštovana. Blago pokojnico ohrani Slap v lepem spominu. —sk.

Gospodarske stvari.

Gospodarski in tržni pregled.

Nova odredba zaradi oddaje in klanja prešičev je mnogo gospodarjev hudo prestrašila. Bali so se, da jim bodo najlepše prešiče vzeli in da ne bodo za dom zadosti zabele imeli. Nekateri so precej drugi dan, ko so za ukaz izvedeli, poklali najlepše prešiče. To so bile večinoma živali, ki se bi še dobro redile. Čemu torej tako zapravljanje? Dosti teh prešičev bi šlo v mesta, gospodarji bi jih radi in gotovo oddali. Zdaj so povsod skleпали: »Dali so strašno hude zapovedi: 10.000 K kazni! Kdo jih zmore? Zapora več mesecev! Biti mora grozna zadrega, preskrbimo se, drugače bo prepozno.« Tako so mislili in se hoteli pravočasno zavarovati. — Čudno je tudi, da se naredba prav nič ne ozira na one, ki sami nimajo prešičev. Na kmetih je zdaj več kakor polovica ljudi, ki nimajo več masti. Nekateri imajo svoje prešiče, drugi jih nimajo. Gotovo se bo tudi za te poskrbelo, če bo le potrebnih živali zadosti. Veliko gospodarjev vzame precej, ko oddajo debele prešiče, male poletnike ali jesenčke, ki jih imajo do druge zime. Zdaj so taki najcenejši, zimo najlažje prestanejo in drugo zimo imajo 3—4 cente. Nakup takih mladčev bo zdaj precej otežen. V takih rečeh bi se morala kmetom pustiti prostost. Saj nismo otroci, da bi morali vedno pestunio zadej imeti. Šele zdaj se vidi, koliko škode je napravil prešičereji hudi zimski mraz. Prešiči, ki so se takrat poglegli, niso skoro nikjer za nič.

Čudno je letos z ajdo. Kjer so jo zgođaj sejali, je nimajo skoro prav nič. Pred sv. Marieto sejana je bila večinoma za pokosit. Bolj pozna je pa jako lepa in polna. Sicer je pa tudi velik razloček med kraji. Ena vas ima zelo lepo ajdo, druga ravno zraven prav slabo. Tista, ki je začetkom dobro kazala, je zdaj malo rodila.

Zaradi krompirja so nas popred tolažili, da bomo onih 400 vagonov, katere smo dali za armado, nazaj dobili. Zdaj pravijo, da naj se Kranjska sama oskrbuje, toda onih 400 vagonov ne bodo povrnil. To breme je za nas prehudo, ker imamo skoro po celi deželi vojaštvo, ki hoče od kmeta imeti krompir; imamo tudi na tisoče beguncev, katerim se mora dajati hrana, torej tudi krompir. Sicer pa mi nismo nikdar veliko krompirja prodajali. Severne dežele Češka, Moravska, Šlezija in Galicija bodo morale založiti onih 20 milijonov stotov za vojaštvo in civilno prebivalstvo. Dve tretjini krompirja naj se pobere precej, ena tretjina pa varno spravi. Na kmetih mora ostati seme in na vsako osebo do 150 kg krompirja za 9 mesecev. Na Moravskem so

dovoili, da vsak sam nakupi, če posebej prosi, krompir za svojo družino, po 100 kg na osebo. Morebiti bi se to tudi pri nas doseglo.

Izdala se je naredba zaradi prodajanja obleke, ki se bo zdaj na karte dobila. Ko je vojska izbruhnila, smo imeli po vseh prodajalnah polne zaloge. Žito se je zaplenilo že prvo leto, govejo živino je treba popisati precej, ko se poleže; pri obleki se je pa pustilo, da so šle cene na dvajsetkratno višino. Mnogi so veliko blaga poskrili. Zdaj se je po sodnijskih obravnava dokazalo, da so nalašč blago pokupili in na tuje poslali. Zdaj torej, ko so špekulanti milijone zaslužili in so prodajalne prazne, se je vse zaseglo, obleka pride na karte. Kakor se kaže, bo skoro prepozno. Ko bi visokim in bogatim gospodem nakupičeno obleko pobrali, bi imeli reveži skoro gotovo za precej časa zadosti obleke.

Švici zelo primanjkuje premoga, zlata imajo pa preveč. Zaradi zlata si bodo že pomagali, saj imajo dosti lačnih sosedov, zaradi premoga pa hočejo potrebno ukreniti. Vse železnice nameravajo na električno namesto na paro napraviti. Ker imajo veliko vodnih moči, jim to ne bo posebno težavno. Drugo leto hočejo v ta namen 192 milj. frankov porabiti.

Državna pomoč. Naša država bo dala v prihodnjem letu 232,424.000 K za kraje, ki so trpeli vsled vojske. Od tega zneska je za vse južne dežele določenih 1 milijon kron, za Bukovino 5 milijonov, drugo za Galicijo.

* * *

Podeljevanje nagrad rejcem plemenskih bikov in merjascev. »Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani« bo meseca novembra t. l. delilo nagrade za reje plemenskih bikov in merjascev na Kranjskem in to z namenom, da se ohrani in povzdigne živino in prasičereja. Kraj, dan in ura, ko se bo vršila delitev nagrad, bo naznanilo »Kranjsko deželno mesto« pred vsako delitvijo posebej županstvu. Delitev nagrad se bo vršila na sledeči način in pod sledečimi pogoji: 1. Na določeni dan morajo prignati lastniki bikov in merjascev, ako želijo prejeti nagrado, svoje živali na oni kraj in ob tisti uri, katero določijo »Kranjsko deželno mesto« za vnovč. živine« ter jo naznani pristojnemu županstvu. Delitev nagrad pa bo razglašena tudi po županstvih. Kdor bi ne prignal živali o pravem času, nima pravice zahtevati nagrade, čeprav bi bili sicer vsi pogoji dani. 2. Nagrade se bodo izplačevale le za take bike in merjasce, ki so za plemo res sposobni in ki se že rabijo za plemo. Sposobnost za plemo bo določila posebna komisija, ki jo sestavi »Kr. dež. mesto za vnovč. živ. v Ljubljani« ter bodo člani komisije en strokovnjak »Kranj. dež. mesta«, uradni živinozdravnik in župan kraja, kjer se vrši pregledovanje. 3. Vsak rejec, ki bi hotel dobiti nagrado, se bo moral zavezati s posebnim obveznim pismom, da bo redil nagrajeno žival vsaj še eno leto od dneva nagrade za plemo. Ako bi rejec potem živali ne redil celo leto, za plemo, bodisi vsled lastne krivde, bodisi iz kakega drugega vzroka, za katerega ni sam odgovoren — zakol v sili itd. — je dolžan vrniti za vsak mesec,

katerega bi redil manj kot eno leto in sicer glede bikov 20 K, glede merjascev pa 10 K od prejete nagrade nazaj ter izplačati te svote domačemu županstvu, katero porabi vrnjene zneske za pospeševanje živinoreje po svojem prevdaru. Prejemnik nagrade se bo moral v imenovanem zaveznem pismu poleg tega že zavezati, da bo žival, za katero je prejel nagrado, dobro in pravilno rabil za plemo ter jo pravilno pripuščal. 4. Nagrade se bodo dajale za bike v drugem letu starosti v znesku 200 K, za bike v 3. letu starosti ali pa starejše v znesku 300 K. — Za merjasce v prvem letu starosti se bodo dajale nagrade po 100 K, v drugem letu starosti ali za starejše merjasce pa nagrade po 200 K. 5. Domače županstvo reja je dolžno ono žival, za katero se bo dala nagrada, nadzorovati ter paziti, da se bodo živali v reznici za plemo pravilno redile in uporabljale. Ako bi prejemnik nagrade ne redil živali vsaj eno leto od dneva prejema nagrade, ima vrniti za vsak mesec pod točko 3. navedeno svoto županstvu. Ako bi županstvo kake občine ne hotelo prevzeti nadzorstva nad rejci, se v dotični občini ne bodo izplačevale nagrade.

Sukanec za čipke v Idriji in okolici bo razdeljeval g. katehet Franc Oswald, v Žireh in okolici g. župnik Josip Logar, za železnike in Zalilog županstvo v Železnikih. Prosilke naj se zato v teh krajih obrnejo osebno do navedenih poverjenikov.

Za petrolej. Poslanec Hladnik, dr. L. Pogačnik, dr. Jankovič in tovariši so v državnem zboru vložili interpelacijo na ministra Hofferja zaradi preskrbe petroleja. V pritožbi navedajo, koliko dela je sedaj na kmetih; dan se krajša, petroleja pa ni, da bi mogli delo tudi zvečer nadaljevati. Državna oblast naj skrbi, da bo dovolj petroleja na razpolago.

Vinski davek. Država išče virov za nove davke, da bi pokrila ogromne stroške. Finančni minister je predložil državnemu zboru načrt za nov vinski davek. Obdavčiti hoče vino, vinski mošt, sadni mošt, sladno vino in medicino. Davek za hl sadnega vina ali mošta bi znašal 8 K, za druga vina pa 32 K. Izvzeto je vino iz tropin ali vinovka. Novi davek bi vrgel 112 milijonov. Dosedaj je vinski davek donosil 14 milijonov. — Udarjen bi bil po tem davku v prvi vrsti revež in mali vinogradnik, dasi bi bil sadjevec (mošt in vino), kolikor ga je treba za dom, menda davka prost. Poslanci bodo morali biti na straži, da bodo čuvali koristi naših ljudi.

Za naše gospodinje.

Kako shraniti jajca. Iz lastne izkušnje vem, da ostanejo jajca eno do dveh let rabljiva, ako jih pravilno vložimo v ugašeno apno. To se zgodi tako-le: Pripravim si dve posodi, eno za jajca, eno za apno. Za jajca je dober lonec ali škaaf, da le vodo drži. V eno posodo denem gostega ugašene apna, ki mora biti vsaj tri mesece staro; prilijem malo vode in dobro s klitom zmešam. Apno mora biti tako gost, da jajce v njem stoji. Dobro mešano apno

denem v posodo, pripravljeno za jajca, približno dva do tri centimetre visoko, in naložim vanj jajca tesno drugo poleg drugega. Jajca morajo stati pokonci. Nanje denem zopet pripravljeno apno, toliko, da so pokrita jajca. Tako delam, dokler ni posoda polna. Počakam 2 do 3 dni, da se apno na vrhu malo strdi; tretji dan vlijem malo mrzle vode na vrh apna in posodo zaprem. Kadar jajca rabim, jih jemljem ravno tako iz apna, kakor sem jih vložila, a vselej zopet jajca z apnom pokrijem in malo vode prilijem, da apno ne razpoka. Glavna stvar pa je, da so jajca sveža, ko jih v apno devljem. Najboljša so meseca marca, aprila in maja. — Šolska sestra M. F. v Repnjah.

Zdravstvo.

Zoper nahod. Sredstvo, ki nahod hitro olajša in glavo razjasni, je vdihavanje topare, ki se naredi s pomočjo kafe. V

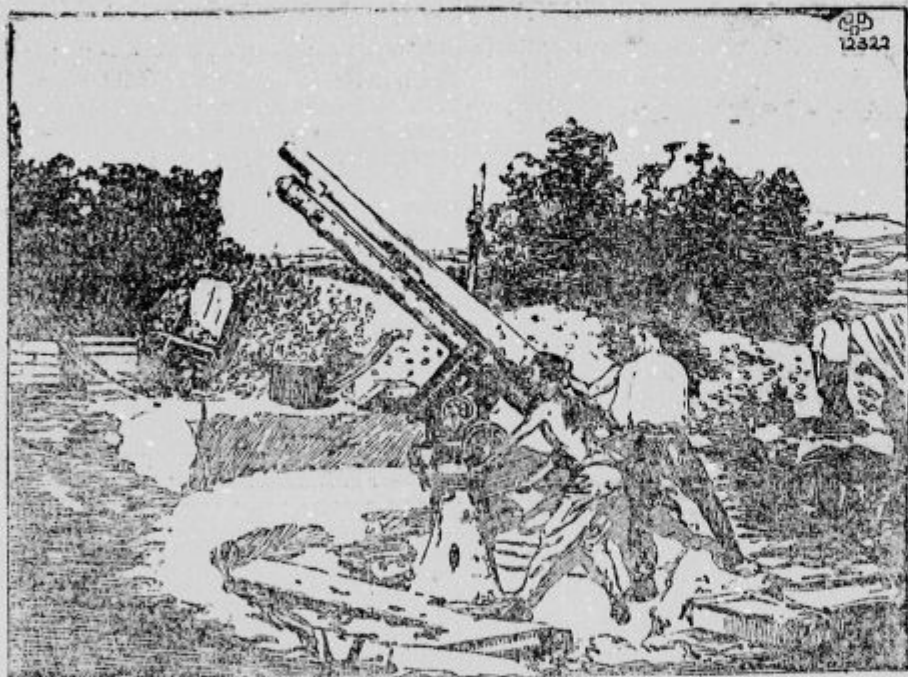
sredstvo zoper opekline. Vlije se na bato in napravi ovojo.

Slike in črtice z bojišč.

Suknjo streljal.

Mikuž Andrej, doma na Colu pri Vipavi, bi se bil rad po 14 dneh zopet enkrat umil. »Nekega dne« — tako opisuje, »smo imeli na italijanskem bojišču nekoliko odmora. Zjutraj se napotim k bližnjemu studencu, da bi se malo opral. Slečem si suknjič ter obesim na neko drevo; nato pa stopim k vodi, kakih šest korakov proč od tega drevesa. Začnem umivati svojo umazano glavo, ki ni videla vode že 14 dni; kar naenkrat pa začutim da nekaj žvižga po zraku. Urno skočim pod bližnjo brežino, v tem je pa že bušnila italijanska granata naravnost v suknjič in ga popolnoma razcefrala. Italijan se je gotovo smejal misleč, da je zadel moža; toda

telli, a tudi meni namakajo lice grenke solze, ker sem izgubil tako dobrega in ljubelega prijatelja. Vedno sva bila skupaj. Vsako drobtino kruha sva si delila. Živela sva v večji ljubezni, kot brata. In zdaj mi ga je utrjala neizprosna smrt. O kruta vojna, ki trgaš najlepše cvetove iz naše srede! Ne žalujte — dragi starši — preveč za njim, saj smete upati, da ga je vsemogočni Bog poklical v kraljestvo miru. Takaj tako ni drugega, kot dolina solza! Francelj je gotovo šel v nebeško vsele, kajti tako dobrega in blagega srca jih je še malo zemlja rodila, kot je bil dragi rajni. Kako dobre volje sva še bila zadnjič na dopustu. Nisva slutila, da se bova za vselej ločila. Zadnje dneve sva bila skoraj vedno skupaj. Dne 4. sept. sem pa izvedel, še preden sem prišel v sovražno črto, da je bil ranjen v trebuh. Bil je v polni zavesti. Sam je šel še 300 korakov na obvezovališče. — Danes pa mi je g. praporščak povedal, da je umrl. Zato vam takoj pišem, ker sva bila tako dogovorjena. Naznanim vam ohanem, da se e 4. sept. zelo hlabro boril in je bil predlagan za odlikovanje. Počivaj sladko ljubi tovariš v hladni zemlji Primorski, plačilo pa uživaj nad zvezdami! Spominjaj se nas pri Stvarniku in izprosi tudi nam sedež v nebeškem kraljestvu. Zagreblji so Te v zemljo, niso pa izbrisali spomina nate. Ostal hoš v srcih vseh, ki so Te poznali. Bodi slava Tebi junaku, ki si prelil kri za domovino v najlepši dobi. Bodi pozdravljen, čeprav ne več na tem svetu. Domovina Ti ostane hvalježna, saj si se zanjo boril. Slava in čast junaku polka Cesarjevičevega!

Bramba proti letalcem na soški fronti.

ta namen si oskrbiš lonec, ki nima preveč široke odprtine, ter vliješ vanj vrele vode, vanjo pa vržeš pičlo žlico zmlete kafe; nato se pa skloniš nad lonec in vdihavaš soparo tako, da imaš zaprta usta. Tudi v najtežjih slučajih ne ostane to zdravljenje brez uspeha.

Ribje kosčice. Ako ti uide kosčica po goltancu, je lahko prav tako nevarno, kakor če ti ostane v grlu. Prof. Faber (Kopenhagen) pravi, da želodec take mehke kosčice večinoma prebavi, največkrat pa pridejo celo v črevesje, kjer se zapičijo in povzročajo kronične (stalno ponavljajoče se) bolezni. Vsled tega nastane tudi dostikrat vnetje trebušne mrene.

Opekline. Zoper opekline imej vedno pripravljeno steklenico lanenega olja in steklenico apnene vode. Ako zmešaš enake dele obojega ter prideneš nekaj kapljic svinčenega kisa, dobiš najizdatnejše

mož je ostal zdrav. Pobral sem ostanke in se vrnil v kaverno, kjer sem pripovedoval, kaj se je zgodilo z mojim suknjičem. Vsi so rekli: Kaj »bluza«, da si le ti cel ostal!

Sedaj se pa nahajam v bolnišnici, ker sem težko na prsih bolan. Pozdravljam vse bralce in bralke »Domoljuba«.

Kakor brata...

Vojak Anton Zajc sporoča o smrti svojega tovariša Franceta Lovše iz Zg. Kašija.

Dragi prijatelji!

V neizmerni žalosti vam danes pišem. Ne ustrašite se preveč, ker vam naznanjam žalostno novico, da se je moj ljubi tovariš, Vaš sin Francelj, preselil v boljšo domovino. Neizmerno žalostna je ta vest za vas, dragi prija-

Listek

Zvonarjeva hči.

(Povest. — Spisala E. Miller. — Priredil Fr. Steržaj.)

(Dajie.)

Henrik je divjal z besnostjo največjega sovražstva:

»Proč! Ven na cesto, ven!« Izpred oči, morilci — morilci! Njegove pesti pa so bile okoli sebe, kamor so zadele. Prestrašeni nosilci so spustili mrtvo truplo v Jožefove roke, radovedneži pa so preplašeni bežali na vse strani. Henrik je drl za njimi, kakor brezumen za razkropljeno množico, dokler ni bila cesta zopet prazna in mrtvaško tiha. Glasen jok njegove žene ga je predramil in opotekaje se je šel v hišo žalosti.

Dan groze se je nagibal h koncu. Mrliča so položili solznih oči na mrtvaški oder. Vsakdanja dolžnost jih je odtrgala iz bridke in grenke bolečine strašnega dogodka. —

»Kaj sedaj?« sta se vpraševala moža. Ustaviti se bo treba temu obdolženju. Te

sramote ne smeta pustiti na sebi in na hiši. Že zaradi otrok bo treba zadevo spraviti pred višje sodišče. A kdo bo branil njihovo stvar? Edini, ki bi lahko govoril, ubogi oče, je ležal mrtve v sobi. Kakšne protidokaze sta imela v rokah proti hudobnim obrekovalcem? Leta in leta so smatrali ljubega očeta za morilca, a onadva nista vedela, kaj-li šele slutila.

Sedaj pa se je spomnil eden, kako so ga tuintam kratko odslovili, drugi pa prvih volitev in njunega propada pri njih. Že takrat je krožila ta govorica in ljudje je tekom let niso pozabili, nasprotno še povečali so jo in našopirili iz nje lažnivo povest, ki so jo sami vrjeli in samotnega, starega moža umorili z njenimi strupenimi bodicami. Človek bi komaj verjel.

A iz čumnate so se svetlikale mrtvaške sveče v sobo in vzdihujoča molitev jokajočih žena »Gospod, daj mu večni mir in pokoj«, jima je udarjala na ušesa.

Še pozno zvečer je prišel svivolasi mestni župnik k truplu svojega mnogoletnega župnjana. Stari gospod je zvest prijatelj mojstrov; poznal je plemenito srce molččega, samosvojega moža. Slišal je pač tudi sam obrekljive govorice, ki so se širile o starem Rudniku od časa do časa med ljudmi. Toda nikoli se ni veliko brigal za hudobno govorjenje. No, in sedaj se je tako strašno končalo. Častitljivi gospod je prijel trdi, blede roki moža, s katerim je marsikatero desetletje govoril o zvonovih in njihovih glasovih in rekel slovesno:

»Mojster Rudnik! Jaz vas bom zagovarjal pred posvetnim sodiščem. Z božjo pomočjo bom rešil vašo čast in dal vašim otrokom mir in spoštovanje.«

Moža sta se oddahnila — tu je njun rešitelj.

Ženi pa sta glasno zajokali: »Kaj pomaga vse! — Oče se ne bo več obudil k življenju.«

22. Nesreča.

Delo je gnalo mlada mojstra od dragega mrliča v livarno.

Danes jutraj, preden sta šla na volišče, sta dokončala plašč zvona-velikana za stolno cerkev v L. Treba je jamo zadlati, zvon je treba vlititi, sicer je vse dolgo in drago delo zastoj in izgubljeno. To bi tudi nasprotovalo zdravim načelom rajnega očeta.

Še opoldne po južini se je stari mojster veselil nad velikansko obliko, največjo, ki se je kedaj naredila v Rudnikovi livarni. Opirajoč se na palico je nesel ostankov kovin v topilnico.

»Svoj mali prispevek moram prinesiti k vsakemu novemu zvonu, kakor stari mojster«, je dejal, lahno norčevaje se nad svojo starostjo in pohabljenostjo. Kovina je čakala ognja v peči in zvon — vlitine. Življenje in delo sta zapovedovale zahtevala svoje, brez ozira na tiho ležečega mrliča.

Kmalu so teptale od strahu utrujene noge ilovico v jami do vrha, solzne oči so zrle kakor zamreženo, je-li vse v redu, in tresoče se roke so zanatile in kurile ogenj.

Tako delo pa zahteva čelga človeka, da se posreči. Zahteva moč njegovega trupa, silo misli in radost njegove duše.

Zahteva materinsko srce polno žrtev od onega, ki je hoče docela in popolno narediti. Polna posvetitev delu more ustvariti popoln umotvor. Samo dobra volja ne zadostuje, in ne prinaša sreče. Če se moč uda žalosti in omračuje duha, mesto da bi mu žarela v polni luči na težki poti — preti umotvoru nevarnost, da bo le polovičarski ali pa se ponevrača.

Oba sta molčala. Joženi oči so neprestano begale okoli, kakor bi iskale starega mojstra v jami tam, kakor navadno. Zastonj! — Tako prazna, in razsežna se je raztezala livarna pred njim — in kakor mrtvo je ležalo vse orodje nekdanjega veselega dela. Je-li povzročala to puščobnost odsotnost starega mojstra? Ali so žalovale mrtve stene in orodje za njim, ki jih je sezidal, rabil in v njih in z njimi dokončal svoj življenski tek? Večkrat je zmajal z glavo nad vsem tem neumljivim in nepojmljivim.

In tukaj naj nadaljuje sam, brez očeta, kakor tujec in zapuščen. Njegovega očeta je končala satanska sirovost ljudstva; požrešna zver častikraje in obrekovanja ga je pripravila ob njegovo poštenje in mu v starosti raztrgala neomadeževanost njegovega življenja ter ga položila na mrtvaški oder. — Vedno in vedno si je Jožef ponavljal, da ne more ostati v tem mestu, da ne bo delal in živel med onimi, ki so umorili njegovega očeta in obrizgali njegovo in njegovih otrok čast z najsirovejšo, najpodlejšo obdolžitvijo.

Odsel bo odtodi, v tujino... Toda ne! — Anica je tu, njegova žena; sam ni več tako prost, kakor nekdanj kot pomočnik, ko je odpovedal službo, kadar je hotel, zadel culico čez rame in potoval naprej s trebuhom za kruhom.

Pesem beguncev.

Tožna je jesen prišla,
cvetje je požgala slana;
mrtva, prazna je poljana,
slika našega srca...

Drevju kras njegov je vzet,
veter listje v svet raznaša;
ni li to podoba naša —
razkropljenecv križem svet?

Lastovke lete na jug,
ojstri vmičejo se zimi;
a nam moč ni iti z njimi,
dom je naš prevzel nam drug.

Tujec nas pregnal je klet,
on oblastno se šopiri,
kjer živeli v Božjem miri,
v tihi sreči mi smo pred.

Dóma nimamo nič več!
Naše so gorice zlate
prekopale nam granate
ogonj vničil vse in meč!

Dom naš bil je zemski raj!
Naša solnčna domovina
je puščava, razvalina,
črno pogorišče zdaj...

Potno palico v roko
bore culico na ramo
vzeli smo; življenje samo
smo rešili si goló.

Beda je v teh težkih dneh
prikipela do vrhunca;
in usoda je begunca
najtrpejša pač zmed vséh.

Bratje vsmilite se nas!
Vaše smo krvi jezika;
in usode naše slika;
mrtvi je jesenski čas...

Vide.

O vojaških grobovih.

Prihodnja številka škofijskega lista
prinese poziv in nalog:

Ni je župnije, ki ne bi objokavala mnogo čvrstih mož in pogumnih mladeničev, ki so v obrambi za domovino svoje življe nje žrtvovali.

Grobovi padlih so na raznih bojiščih, onih pa, ki so umrli po bolnišnicah, na raznih pokopališčih širom Avstrije. Ljubezen nam narekuje, naj bi poskrbeli, da se ti grobovi naših vojakov čedno uredijo in ohranijo. Gotovo tako srčno želi vsaka družina, ki objokuje ranjke padle v grozni vojski.

Posamezniki ne morejo skrbeti sami za grobove padlih svojcev. Prevzela je torej to skrb državna vojaška uprava na Dunaju. Išče pa sedaj dovoljnih sredstev, da grobove in pokopališča primerno uredi olepša in ohrani. V ta namen se bodo po birali prispevki 31. oktobra, 1. in 2. nov. Organizacija za pobiranje prispevkov je razpletena po celi Avstriji. Prosi se tudi pomoč p. t. duhovnikov.

Da tako zares upravičeni želji ustrezemo, določujemo:

Duhovniki pomagajte pri sestavi župnijskih odborov, kjer so potrebni, n. pr. po mestih in trgih. Povsod pa naj se:

a) na vseh svetnikov dan popoldne in na vernih duš dan pobirajo prispevki v cerkvi po načinu, kakor se Vam primeren zdi;

b) v sporazumu s šolskim vodstvom naj dva bolj odrasla učenca pri vходу na pokopališča pobirata radovoljnih prispevkov;

c) na dušni dan naj se določi slovesna sv. maša de Requiem za padle vojake, kateri naj se vsi verniki in posebej tudi županstva ter c. kr. razni uradi povabijo. Prispevki naj se do 15. novembra pošljejo ordinariatu.

V Ljubljani, 8. oktobra 1917.

† Anton Bonaventura, škof.

Tedenska pratika.

Petek, 26. oktobra: Sv. Evarist, papež in muč. († 110.) — Sv. Lucijan in Marcijan, muč. († 250.)
Sobota, 27. oktobra: Sv. Frumencij, šk. — Sv. Florencij.

Nedelja, 28. oktobra (22. pobink.). Evang.: »Dajte cesarju, kar je cesarjevega.« — Sv. Simon in Juda, ap. — Sv. Lucij. — Sv. Alfred, angl. kralj.
Ponedeljek, 29. oktobra: Sv. Narcis. († 212.) — Sv. Hijačint, muč.
Torek, 30. oktobra: Sv. Marcel in trije sinovi, muč. († 298.)
Sreda, 31. oktobra: Sv. Volbenk, šk. († 994.) — Sv. Lucina, dev.
Četrtek, 1. novembra: Vsi sveti. — Sv. Benigen.

Solnce vzhaja ob 6. uri 41 min., zahaja ob 4. uri 46 min.
 Luna: Ščip ob 7. uri 19 min. zjutraj.

Sv. Volbenk.
 († 994.)

Volbenk (Wolfgang) se je šolal na cerkveni šoli v Würzburgu. Notranji glas ga je vabil v samostan, a njegov tovariš, poznejši škof v Trier-ju, grof Henrik, ga je poklical k sebi, kjer si je pri vzgoji mladine pridobil obilo zaslug. — Po smrti svojega prijatelja-škofa se je umaknil v Einsiedeln, kjer je bil sprejet v benediktinski red.

Pozneje je oznanjeval resnice sv. evangelija celo na Ogrskem, končno je bil izvoljen za škofa v Reznju (Regensburg). Kot škof se je posebno zanimal za samostane, preskrboval jim je zadostno sredstev in živil, zlasti pa pazil na strogoost in resnost. Sam zase se je odpovedal vsem ugodnostim in dohodkom, nosil je redovniško obleko tudi kot škof in se sploh ravnal po redovnih pravilih.

Da bi se mogel bolj posvetiti molitvi in skrbi za svoje lastno zveličanje, se je umaknil v divjo goščo, kjer je ostal 5 let. Nihče ni vedel zanj, dokler ga ni zasledil neki lovec. Prošnjam svojih vernikov se je nerod vdal ter se zopet z navdušenjem pozdravljen vrnil v svojo škofijo. Pokopan je v Reznju. Papež Leon IX. ga je prištel med svetnike.

Deželni glavar v glavnem stanu.

Naš dežel, glavar dr. Šušteršič je bival preteklo soboto v glavnem stanu, da vnovič osebno intervenira o zadevi rekvizicije krme in krompirja na Kranjskem. Glede krme je doseglj, da se v kranjski kontingent všteje sploh vse, kar je Kranjska vojaštvu dala, bodisi potom okrajnih glavarstev, bodisi potom neposrednih rekvizicij posameznih vojaških oddelkov. — Deželni odbor je vsled tega izdal okrožnico na vsa županstva, da mu naznanijo količino neposrednih dajatev. Vsak posestnik, ki je vojaštvu dal kaj krme neposredno (brez naloga županstva), naj dotično količino takoj naznani svojemu županstvu. Vpoštevati je tudi tisto količino krme, ki se je odvzela po paši vojaških konj ali pa uničila po vojaških taboriščih. Treba pa je to priglasiti prav takoj, v par dneh, ker poznejša priglasila ne pridejo v poštev. — Glede krompirja stoji pa stvar tako: De-

želna vlada kranjska rekvirira na Kranjskem za armado 40.000 q (400 vagonov) krompirja. Vsako nadaljno dobavo krompirja iz Kranjske za vojaštvo je pa najvišje armadno poveljstvo izrečno prepovedalo. Kranjska ima potem preskrbeti samo svoje lastno prebivalstvo.

Vseh mrtvih dan.

Tesnoba, kakor nikdar še,
 objema mi srce,
 po licih vroče in grenke
 kapljajo mi solzé.

Predvsem spominjam se na dan
 vseh mrtvih na grobeh,
 vas vseh, ki ste — prej hrast močan,
 zdaj stirti v groba tleh:

rojaki moji iz vasi,
 vrstniki mojih let,
 poznani, nepoznani — vsi,
 ki šli ste dom otet.

Zdaj krije zemlja tuja vas,
 kdo vam rahljaj jo bo?
 Kdo cvetja nanj natrosi kras
 v tujini? — Oh, nikdo!

Na vas spominja se moj duh;
 kot blede plamen sveč
 trepečem, molim: Daj o Bog
 vsem padlim rajskih sreč!

M. J. Gorenjka.

**Najboljša in najsigurnejša
 prilika za štedenje:**

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6
 (tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 4 1/4% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

To in ono.

Vse na vojski. Oberammergau na Bavarskem je svetovno znan kraj, kjer imajo vsakih deset let pasijonske igre. Predstavlja Kristusa, Anton Lang, ki je leta 1910, nastopil več ko stokrat in si s svojim pretresljivim nastopom priboril svetovno slavo, je v navadnem življenju umetnostni lončar. V njegovi delavnici so se mudili pred vojsko Angleži, Francozi, Nemci in potniki iz vsega sveta. Vojna dolžnost pa tudi temu umetniku ni prizanesla. Nahaša se sedaj pri nekem bavarskem pionirskem oddelku.

Nekaj zapovedi za matere. 1. Začni zgodaj moliti z otročičem jutranjo in večerno molitev; nobena reč naj te ne odvrne, da bi to opustila. —

2. Vzbuja v otroku veselje do narave in uči ga, da bo znal v naravi občudovati božjo modrost, lepoto in mogočnost. — 3. Zahtevaj brezpogajno pokorščino, a premisli poprej, preden kaj ukažeš, če bo otrok mogel tvoji želji in povelju tudi ustreči. — 4. Nikar pretiti s kaznijo če je potem ne izvršiš, ker drugače izgubiš v očeh otrokovih vso veljavo. — 5. Glej, da se navadi otrok stalnega in gotovega reda: Vsaka stvar ob svojem času, vsaka reč na pravem prestoru; knjige in šolske potrebščine na eni polici, obleke lepo zloženo v posebni omarici!

SKRIVALNICA.

Uzmoviči so na delu
 zdaj med vojsko bolj kot kdaj
 v mestu kakor v vsakem selu;
 varen prav noben ni kraj.

Sadije je gospa obrala,
 da ga ne pouzma tat,
 dve košari ga je dala
 tja na cesto blizu vrat.
 Sama se je umaknila;
 a premalo se je skrila,
 da tatiča bi zvabila
 in ga v past bi ulovila.

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila. Da to krmno živina, perutnina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, naj se pri-
 meša 2 krat na teden krmil, ena pest polna „Mastin“ to je dr. pl. Trnkóczy a redilni prašek. Paket velja 1 K, 5 paketov 6 K, poštnine prosto. 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega vola, kravo, ali prašiča, da se zreži.

Glavna zaloga:

Iekarna Trnkóczy

zraven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan z najvišjimi kolajnami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvali in rabi „Mastin“.

**Suho, dobro dozorelo
 seme solnčnih rož**

kupi Mat. Dežman, Ljubljana, Kopitar-
 jeva ulica 6,

Vprašanja in odgovori.

A. S. — Boštanj: Postava o podpori takih, ki imajo svojce v sovražnih državah, je v veljavi. Reklo se je, da velja tudi za take, ki imajo moče v Ameriki. Treba je, da napravite prošnjo in jo predložite komisiji pri glavarstvu.

Stanislav: Na gimnaziji se poučujejo naslednji predmeti: Verouk (zgodovina razodenja božjega, liturgika, cerkvena zgodovina, dogmatika, pravoslovje), občna zgodovina, fizika, naravoslovje, latinščina, grščina in drugo. Knjige so večinoma v vsakem razredu druge; cene so precej visoke. — List »Dom in Svet« stane 10 K na leto; dopisniki dobe deloma tudi nagrade.

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Trst, 17. oktobra: 76. 58. 71. 57. 60.
Dunaj, 20. oktob.: 58. 69. 61. 67. 24.

Kupi se vsaka, tudi najmanjša, množina

dobro posušeni **olupkov** od hrušek in jabolk,

po 2 K kg in dobro posušene, snažne,

prešenine od hrušek in jabolk po 80 K za 100 kg.
Izdavka Franc Kos, Ljubljana, Sodna ul. 7.

Obvestilo.

Ker se je nekdo dovolil razširiti na deželi neresnično vest, da sem opustil svojo trgovino z vegetabilijami, naznanjam, da slej kakor prej — uže 37. leto nepretrgoma — **kupujem**

suhe jedilne gobe

in sem, ker so gospodje Leuz, Kordin in Perdan umrli, sedaj najstarejši trgovec z gobami na Kranjskem. Plačujem gobe vedno vsaj toliko, kakor vsakdo drugi.

Obenem naznanjam, da imam že 14 let v najemu prejemanje **sadeža vseh kostanjevih dreves**, rastočih ob javnih potih, drevoredih, na sejmišču in drugih mestnih nasadih v okrožju mestne občine Ljubljanske in sem vsled objavljenega razglasa mestnega magistrata Ljubljanskega z dne 9. oktobra 1917, št. 14290 **edinipoblaščenec** za prevzemanje

divjega kostanja in želoda

v okrožju mestne občine Ljubljanske. Kupim vsako, tudi največjo, če tudi nad 100 vagonov znašajočo množino, in plačam za prvovrstno suho blago in sicer **divji kostanj** po K 30.— in **želod** po K 70.— za 100 kg, postavljen v vagon na železniški postaji.

Kdor bi se branil kostanj in želod oddati, zapade prisilni oddaji tega sadeža za znatno nižjo ceno. Vrhu tega se kaznujejo prestopki vsled ministrske odredbe z dne 12. sept. 1917, št. 378 drž. zak. z denarno globo do K 20.000.—, oziroma z zaporom do 6 mesecev.

V. H. Rohrmann,

trgovec z gobami, kostanjem, žirom, želodom, raznimi medicinskimi zelišči, cvetjem, lubjem, koreninami itd. v Ljubljani, Sv. Petra cesta 28.

Nasproti glavne pošte

v Ljubljani 15

KUPIŠ

po ceni in dobro zlatino, dobrodoče švicarske ure, uhane, prstane, svetinjce i. t. d.

Velika zaloga briljantov.

Kupim, ali vzamem v zameno staro zlato.

Lastnik tvrdke:

Fr. Cuden Sin

v Šelenburgovi ulici 7

Solida posrežba!

Gospodje

2710 (4)

ki imajo znanje v krogih veleizdelav, rokodelcev, kovarstev, speditivov, rokodelskih črnitev sprejemajo se proti proviziji. Posreduje pod lito »Zemlja urijem« na inzeratno pisarno, Praga II., Havlíčkova nam. 10.

MLINI

za drobljenje

po K 140.—, z gonilnim koleškom K 180.— po povzeli, 2700
R. Schabes, Dunaj, XX, Greisseneckerg. 7.

Edino dobri in solčni stroji se samo

„Gritzer“ in „Afrana“

Prednosti: Progljen tek, biserni uhod (Peristidi), Ponk o vezanju in lapanju brezplacno v hiši.

Edine tovar, zaloga šivalnih strojev

Josip Peleline

Ljubljana

blizu Iranc, mostu, 3. hiša za vočo.

Učimo, varčujemo.

Lišaje

garje, srbež, hraste in druge kožne bolezni odstrani naglo in sigurno Paratol-demače mazilo. Ne maže, je popolno brez duha, torej se more rabiti tudi čez dan. Velik lonček K 350 dvojno - velik lonček K 6.—. Dalje Paratol-posipalni prašek, ki varuje najbolj občutljive kožo. 1 skatlija K 250. Oboje se dobiva po povzetju ali predplačilu pri tvrdki Iohanna M. Klein-a Paratol-Werke, Budapest VII-10. Rast-el. 21.

Samo pri meni

morete po visoki ceni prodati lepe, čiste, dobro posušene

Kupim vsako množino. Da prihranim stroške in pota, jih prevzamem na željo tudi na domu prodajalca, ako mi naznani svoj natančen naslov in pa množino posušenih gob. Obrnite se zaupno name. Nikomur ne bode žal.

FRANČIŠKA OPEKA, trgovka na Vrhniki.

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je:

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

proti požarnim škodam in poškodbam cerkvenih zvonov
Ljubljana, Dunajska cesta 17, Ljubljana.

Zavarovanja sprejema proti požarnim škodam: 1. raznovrstne izdelane stavbe, kakor tudi stavbe med česom zgradbe, 2. vse premično blago, mobilije, poljske orodja, stroje, živino, zvonove in enako, 3. vse poljske pri-delke, žita in krmo, 4. zvonove proti padcem, 5. sprejema tudi zavarovanja na življenje, oziroma doživljo in druge kombinacije in proti nevarnostem, vsakovrstna podjetja, črti kakor tudi posamezne osebe za doživetje nižjensvrstno zavarovalnico, od katere ima tudi deželni odbor kranjski podružnico.

Varnostni sklad in udnine, ki so znašale l. 1912 K 673.350.—17, so poskočile koncem l. 1913 na K 735.147.—17.

Tudi, čimveče zanimanje za ta edini slovenski zavod, tembolj bo rasel naklad.

Ponudbe in pojasnila daje ravnateljstvo, glavno poverjenišvo v Celju in na Proseku, kakor tudi po vseh farah nastavljeni poverjeniki.

Cene primerne, hitra conitev in takojšnje izplačilo.

novi cenik

s kot-darjem in vojnimi urami po najnižjih cenah. Tudi po pošti sastonj. Na obilni obisk vlnudno vabi

F. ČUDEN

Ljubljana, Prešernova ulica št. 1.

Nabiraike ženskih las

opozarjam, da kupujem ženske lase od 1. oktobra naprej še po višji ceni kakor do sedaj. Pošljite uzorce las do 35 dlk. Izdelovalnica kit

J. Svetec. Rudolfovo. Glavni trg.

Framydol je sredstvo za pomlaje-
nje las, ki rdeče, svetle
in sive lase in brade za trajno temno pobar-
va. I steklenica s poštnino vred K 2.70.

Rydyol je rožnata voda, ki živo po-
rdeči blede lica. Učinek je ču-
dovit. I steklenica s poštnino
vred K 2.45. Povzete
35 vinarjev več. Naslov za naročila

JAN GROICH, drožerja pri angelu,
Brno 641, Morava.

Brinje

za kuhanje žganja oddaja v večjih in
manjših množinah trvdka 2353

Ivan Jelačin, Ljubljana, Emonska c. 2.

Cudovito šilo za šivanje le K 3.90

Nashe cudovito ročno šilo za šivanje šiva tako
napro prešivne vboje kot šivalni stroj. — Naj-
večja iznajdba, s katero more vsak sam krpati in
šivati usnje, raztrgane čevlje, konjsko oremo,
kožuhalino, preproge, pogrinjala za vozove, ko-
toro, ključevino, plašče za kolesa, vreče, platno
in vsako drugo močno blago. Dobrota za roko-
delce, kmetje in vojske. Neobhodno potrebno za
vsakogar. Trdna konstrukcija, zelo lahka vporaba.
Jasno za porabnost. Mnogo pohvalnih pisem.
Cena komol. šila s sukanecem, 4 različni šivankami
in porabnim navodilom K 3.90. 3 kosi K 11.—
5 kosov K 18.— Pošljite po povzetju, (na boljšee
proti pred plačili.)

M. Svoboda, Dunaj, III/2, Hiesgasse 13-404.

Suhe gobe (jurčke)

lepo sušene kakor tudi prazne vreče, britjevo
olje, lesnike in orehe

kupuje po najvišjih dnevnih cenah

M. Rant, Kranj

prva eksportna trvdka deželnih in gozdnih
pridelkov. 2092

Jaz Ana Csillag

z svojimi 185 cm dolgimi orjakiimi
Lorelčskimi lasmi, ki sem jih dobila
po 14 mesečni z-bi pomade, ki sem
jo znašla same. To je edino sredo-
stvo proti izpadanju las, za njih rast
in negovanje, za ojačitev lasišča,
pri moških krepko pospešuje rast
brade, in že po kratki dobi daje lasem
in brad naravni blek in polnost,
in jih varuje pred prezgodnjim osive-
anjem do najvišje starosti.

Lenčev po K 6.—, K 10.— in K 15.

Do pošti se pošlje vsak dan po vsem
svetu s poštnim povzetjem ali denar
naprej iz tvalnice, kamor je naslavljeni
vsa naročila.

Ana Csillag, Dunaj I, Kohlmarkt 11.

Kranjska deželna podružnica

n. a. deželne šiviljanske in rentne neugodne in
jamstvene zavarovalnice

v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12/II

sprejema zavarovanje na doživetje in
smrt, združeno tud z vojašim riziko, otro-
ških dot, rentna in ljudska neugodna in
jamstvena zavarovanja.

Javen zavod. Absolutna varnost. Nizke premije.

Najugodnejši pogoji za vojno zavarovanje.

Zavod temelji na vzajemnosti. — Prospekti sastonj
in poštnino prosto. Spoznavni zastopniki se spreje-
majo pod najugodnejšimi pogoji. 1837

Sijajno bodočnost

Imajo turške in nove srečke avstrijskega Rdečega
križa vsled njihove vedno zvišujoče se cenarne
vrednosti Vsaka srečka zadene! Glavna dobika
2107 znatna čez

1.000.000 kron!

Natančno poizniti z igralnim načrtom razpošilja brez-
plačno: Srečkovno zastopstvo 12, Ljubljana.

Avtomatična past

za podgane K 6-20, za miši K 4-30,
love brez nadzorstva do 40 ži-
vali v eni noči, ne zapuste ni-
kake sledi in se same zopet

nastavijo. Past za ščurke „Rapid“ vjame na ti-
soče ščurkov v eni noči, po K 5-90. Povsod naj-
boljši uspehi. Mnogo zahvalnic. Pošljite se po
povzetju ali proti predplačilu. Poštnina 80 v.
izvoz, trvd. Tintner, Dunaj III., Neulingg. 26-L.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrirana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta šte. 6, za frančiškansko cerkvijo
sprejema hranilne vloge vsak delavnik dopoldne od 8. do 1. ure in jih obrestuje po

Vloge v „Ljudski posojilnici“ so po-
polnoma varno naložene, ker poso-
jilnica daje denar na varna posestva
na deželi in v mestih.

4 1/4 %

Rezervni zakladi znašajo okroglo
en milijon kron. — Stanje hranilnih
vlog je bilo koncem leta 1916 okroglo
26 milijonov kron.

brez odbitka rentnega davka, katerega pla-
čuje zavod sam za svoje vložnike, tako da
dobe le-ti od vsakih 100 kron čistih 4 krone
25 vinarjev na leto.

„Ljudska posojilnica“ sprejema vloge tudi
po pošti in daje za njih vplačilo na razpo-
lago pošne položnice. Sprejema tudi vloge
na tekoči račun ter daje svojim zadružnikom
posojila proti vknjižbi z amortizacijo ali brez
nje na osebni kredit proti poroštvu ali
zastavi vrednostnih papirjev. — Menjice se
eskomptujejo najboljšje.

Voila zapeljiva ura

načineno regul. in ro-
dpe Nihil ali jeklo K
12 - 10 - 30 - a radij.
svedlin kuzel K 16 -
10 - 24 - v sreb. okr.
K 18 - 24 - 25 - a rad.
svet. kas. K 30 - 36 -
srebr. zap. ura na oiaet.
K 30 - 36 - 40 - 14 h.
slata zapeljiva ura na
oiaet K 100 - 120 -
140 - slatno plemenito

jamstvo. Pošilja po povzetju. Nihaj ruziko! Zamena
dovoljena ali denar nazaj.

Prva tovarna ur JAN KONRAD

e. in kr. dvor. zloženih izraz št. 1850 (Česko)
Na željo se vsakomur zastop; pošlje moj glavni cenik,

Zastop; dobiv vsak na željo

mo glavni ka-
talog ur. «re-
brnino, glasni-
ne, godbenih
predm. Violine
in viso. Dobre
har. po K 14, 20,
25, 16, 25, 35, 50.

3 vrste harmonike po
K 70, 80, 100, 120; Svesto
harmonike po K 180, 200,
240, 280. Zamena do-
voljena ali denar nazaj.

Pošilja po povzetju ali
predplačilu
kajz. poštali-
nica

**JAN KONRAD, o. i. kr. dvor.
d. b. Hradec (Česko) št. 171, Česko.**

Čevlji

„GLOBIA“ usnjeni čevlji s
crnim ali rjavim telecjem
usnjem, ross. box- ali čevr-
gorajmi deli s crnimi le-
nami podplati. — Lerby-
cevlji na zadnjo v lopi rje-
zni izvaliti. — Cene za
zasebnike:

št. 27-35 za otroke K 23-75
št. 36-40 za ženske K 31-40
št. 41-46 za moške K 35-50

Material, delo in ceno v
smislu zakonitih predpisov.
Pri naročbi naj se navede
št. velikosti in dolžina noge.
Pošilja po povzetju zaloge
„GLOBIA“ čevljev

**Jak. Kšösig, Dunaj III.,
III. Raugasse 9.**

Ustanovljeno l. 1893.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvo, zastavi živ-
ljenjskih polic, posestva, vrednostnih papirjev ali proti
zaznambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7 1/2, 15 ali 22 1/2 letih v
odsekih ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani,
Kongresni trg šte. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519 848 40 kron.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 1/4 %

Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15 615 deleži,
ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6,089.850 kron.

Suhe gobe,

črno in rdečo deteljo, kumco, janež, repno,
korenjevo, razna travna in druga domača se-
mena, prazne vreče kakor tudi vse vrste pri-
delkov kupuje **SEVER & URBANIČ, Ljubljana,**
Wollfova ulica 12.

!! Nko še niste, pošlite naročnino !!

Dobro „IKO“ uro

vsak občuduje in zaželi, kajti ona je
mojsirsko delo urarske umetnosti!

Razpošilja se po povzetju zamenjam!
Neugajajoče

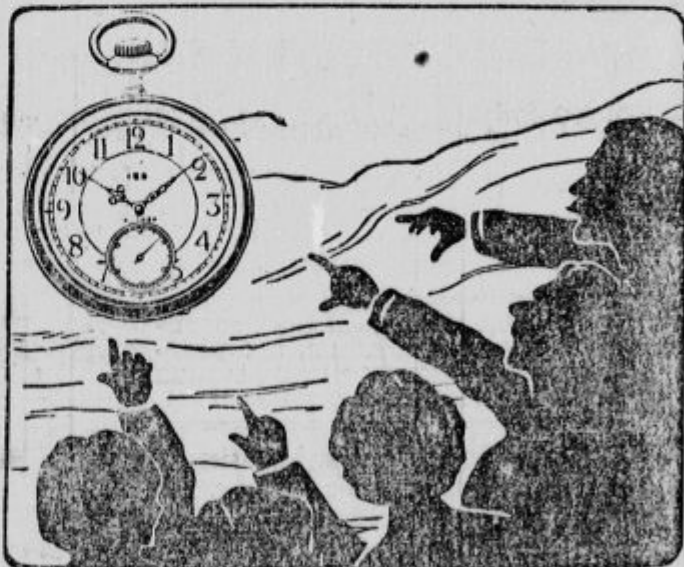
Velika izbira ur, verižic,
prstanov, lepoticja, daril
itd. v velikem

krasem ceniku,

katerega zahtevajte za-
stoj in poštne prosto.

- Št. 99410 kov. nasta anker Roskopf
ura K 12 40
» 99449 Roskopf ura, grav. močna,
2 pokrova K 16 80
» 99600 Radijska žepna ura ponoči
sveteča K 16 20
» 99865 kovinasta verižica K 1 60
» 99645 Uhani amer. double zlato
K 3 40
» 99022 Srebrni rožni venec K 9 50

Lasna znamka „IKO“ svetovnoznana.

Svetovna razpošiljalnica

Lasna protokolirana tovarna ur v Švic.

H. SUTTNER samo v LJUBLJANI št. 1.

Nobene podružnice,

Svetovnoznana radi razpošiljanja dobrih ur.

Nobene podružnice.